

**Rev. Patr. Joannis Laurentii Berti, Ord. Eremit. S.
Augustini, Theologia Historico-Dogmatico-Scholastica,
Seu Libri, De Theologicis Disciplinis**

Berti, Giovanni Lorenzo

Monachii [u.a.], 1749

Caput V. In quo consistat Originalis peccati natura.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-83656](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-83656)

6. Objectio 4. sublevatur.

Opp. 4. Christiani deputantur in semen Abraham: At Genes. xvii. 7. Deus pollicitus est futurum se Deum tam Abraham, quam seminis ejus: Ergo est Deus, & quidem sempiterno foedere, omnium qui ex Christiani parentis semine procreantur.

Resp. dist. ma. Deputantur in semen Abraham secundum carnem, & ob generationem, nego: secundum fidem & propter baptismum, conc. *Qui filii sunt promissionis, asstmanantur in semine*, Inquit Apost. ad Rom. ix. 8. & ad Galat. iii. 7. *Qui ex fide sunt, ii sunt filii Abraham*. Falla est etiam minor universaliter accepta; nam filii Abraham

non circumcisi ex eodem cap. Gen. v. 14. ad sempiternum Dei foedus non pertinebant: itaque nec filii Christianorum non baptizati. Censentur enim in Adam donec sint per baptismum regenerati; *Et licet hoc totum Christus persolverit in se*

Contraxit quantum percussa in stirpe propago:

Attamen Auctoris vitio, qui debita letbi

Instituit, morbosque suis ac funera misit,

Vivit peccati moribunda in carne citatrix.

Alc. Avitus lib. 1. de initio Mundi cap. 1.

CAPUT V.

In quo consistat Originalis peccati natura.

SUMMARIUM.

1. Variozum sententia referuntur.
2. Opinio Illyrici reprobat.
3. 4. 5. & 6. Refutantur fundamenta contraria.
7. Originale non est peccatum Adami personale.

8. Objectio contraria solvitur.
9. Statuitur conclusio.
10. 11. 12. 13. 14. 15. & 16. Eadem probatur.
17. Uique 21. solvuntur varia objectiones.

1. Variozum sententia referuntur.

QUÆSTIONEM satis obscuram agredimur ob diversas Catholicorum, atque Hæreticorum opiniones. Matthias enim Illyricus Centuriarum Magdeburgensium præcipuus compilator, ac Lutheranorum, qui rigidiores dicuntur, antesignanus peccatum originale asseruit malam esse substantiam. Novatores reliqui communiter illud in ipsa concupiscentia constituunt, ita, ut in renatis, in quibus remanet fomes concupiscentia: originalis reatus nequeat deleri, sed tegatur tantummodo, nec imputetur. Ex Catholicis vero quidam affirmarunt nihil esse aliud, quam ipsum peccatum Adæ, à quo pravariatores posterius omnes denominentur: quæ est singularis Alberti Pighii & Catharini sententia. Recentiores affirmant nihil esse præter privationem originalis iustitiæ, post Anselmum in lib. de Conceptu Virginis cap. 2. Noster Ariminenfis, cui subscribunt Gabriel, & Henricus de Gandavo, in 2. dist. 30. q. 1. art. 2. ait originale peccatum esse ipsam concupiscentiam cum reatu, sive vitium ex morbida qualitate contractum. Thomistæ, præsertim Gonet. disp. 7. de Peccat. Origin. art. 5. Contens. dissert. 2. de Peccat. cap. 2. spec. 3. Salmanticensis Tract. xiiii. disp. xvi. dub. 4. Card. Gotti Tom. 6. Q. viii. aliique

passim tenent peccatum originale materialiter esse concupiscentiam, formaliter vero privationem originalis iustitiæ. Hæc sententia, quicquid Recentiores scripserint, eadem est cum ea, quam defendit Gregorius noster de Arimino constituens peccatum originale in concupiscentia cum reatu, tamen ille nomen etiam *morbida* qualitatis adhibuit sensu non malo. Nec alia est caterorum discipulorum Augustini doctrina, maxime Petri Manso Tom. 2. de Orig. peccato pag. 72. Nicolai Girken in summa Theologica P. 2. Tract. 3. Q. 2. dub. 2. Leonardi Vanroy de Peccatis cap. ultimo Aurelii Piette 11. Parte cap. 2. quæst. 7. aliorumque fere omnium. Ac nostris consentiunt Caspar Juenin P. vii. dist. 7. quæst. 2. Estius in 2. dist. xxx. paragrapho 9. alii plurimi. Quæ sententia nullo modo rejici debet tanquam memorata hæresi affinis; nam docent Nostrates concupiscentiam in renatis separari à reatu, illam remanere, hunc vero prorsus per baptismum deleri, ita ut in baptizatis, in quibus adhuc illa ad agonem luctumque perseverat, nihil sit amplius damnationis antiquæ.

PROPOSITIO I. Originale peccatum non est mala ac perversa substantia, ut affirmavit Illyricus.

2. Opinio Illyrici reprobat.

Vidi.

Vidimus enim in prima Partis lib. 1. cap. viii. malum non esse substantiam, ut Manichæi excogitarunt, ideoque sententia Illyrici ad horum, qui principium sempiternum cuiusque mali temere statuerunt, insaniam proxime accedit. *Iniquitas quippe ipsa non est substantia; non enim iniquitas est natura, quam formavit Deus, sed iniquitas est perversitas, quam fecit homo.* Inquit S. P. Augustinus Conc. 1. in Psal. 68. Atqui peccatum originale non est substantia. Ulterius: Substantia spiritualis, cum sit physice incorruptibilis, nullam aliam mutationem patitur, quam accidentalem, affectum scilicet, aut operationum suarum. Diabolus ergo, aut Adæ prævaricatio novam rationalem substantiam non potuit efficere. Rursus evertitur error Illyrici ex ejusdem principiis; docet enim posse hominem considerari physice ac theologicè: hominis autem substantiam physice post Adæ lapsum eandem perseverare, atque Theologicè fuisse mutatam. Profertipsum testimonium L'Hermier tom. 6. pag. 177. At mutatio Theologica non est substantialis, ut liquet: Ergo per originalem reatum minime nova quædam natura producta est. Deinde per baptismum deletur peccatum; at substantiam quis sanæ mentis dixerit auferri? Rursus quod idem est, homo cum originali peccato, ac regeneratus eadem persona est, unumque individuum. Remanet ergo in eo semper eadem species, eademque substantia.

3.
Fundamen-
tum 1. con-
trarium sol-
viur.

Opp. 1. Homo creatus est ad imaginem & similitudinem Dei: atque hæc imago sita est in facultate intelligendi & volendi, ideoque in ipsa animæ rationalis substantia. Adam peccando divinam imaginem ac similitudinem perdidit. Igitur perdidit priorem substantiam. Resp. dist. minorem: Adam peccando amisit divinam imaginem quantum ad characteres & ornamenta gratiarum, con. quantum ad ipsam intellectivam naturam, nego. *Simul enim, inquit Cyrillus in cap. 1. Evang. Joan. & vitam creaturæ spiritus indidit, & suos characteres divinitus impressit. Adulterata est illa similitudo Dei incursum peccati, nec jam characteres erant amplius clari & splendidi, sed subobscuri, ac tenebris obvoluti.* Vide quæ de imagine Dei, ad quam factus est Adam, scripsimus præcedenti libro cap. vii. 1. & 2. propositione.

R. P. Berti Theol. Tom. III.

Ob. 2. Sacrae literæ exprimunt originale peccatum nonnullis notis, quæ significant propriam veramque substantiam. Etenim Gen. viii. v. 21. appellatur in Hebr. Cod. *Figmentum cordis malum.* Ad Rom. vi. 6. *Vetus homo.* Matth. xv. 19. principium efficiens malarum cogitationum, aliorumque vitiorum: & alibi *Semen serpentis, caro, Adam terrenus, &c.* Resp. hæc omnia dici metonymice, & propter vitiata originis effecta. Ita Gen. viii. *figmentum cordis* accipitur pro cupiditatibus, ac desideriis; unde recte Vulgata habet: *Sensus enim, & cogitatio hominis in malum prona sunt.* Nec desunt innumera exempla. Quid est enim scrutari renes, cor effundere, conglutinari animam, & cætera hujusmodi, nisi metonymiæ, in quibus causa ponitur pro effectu? Item *novus homo*, de quo Paulus ad Rom. xii. 2. & 2. ad Corinth. v. 17. significare novitatem sensus, gratiam, iustitiam, renovationem Spiritus sancti, ex ipsa lectione manifestum est. Itaque nihil aliud ex adverso connotat *homo vetus*, quam desideria carnis, concupiscentiam, nequitiam, & sanctitatis & gratiæ privationem. Principium vero, à quo sunt inordinatæ cogitationes, est ipsa voluntas perversis affecta cupiditatibus, in Evangelio Matthæi *cor* eadem ratione appellata: nam operis mali causa nulla est, quam substantia bona mutabilis ac efficiens. Obpravam denique affectionem homo lapsus caro, terraque nuncupatur; quod opera carnis perficiat; non spiritus: in terram enim, concretionemque corpoream animum abisse, nequit, si habet animum, Illyricus opinari.

4.
Solvitur 2.

Opp. 3. Propter originalem noxam quilibet homo nascitur filius diaboli. Gignitur ergo a diabolo maligna substantia — Resp. dist. ant. Quilibet homo nascitur filius diaboli, scilicet, cum peccato, quo diaboli mancipium redditur, con. cum substantia, quæ à diabolo generatur, nego. Cum Adimantus Manichæus consimili argumentatione aliquam substantiam malam conaretur evincere ex verbis Christi Joan. viii. 44. *Vox ex Patre diabolo estis;* S. P. Augustinus in libro adversus hunc Manichæi discipulum cap. 1. ait, *Tribus modis in Scripturis sanctis filiorum nomen accipitur: uno secundum naturam, quomodo Isaac dicitur filius Abraham: alio secundum doctrinam, sicut filios suos appellat Apostolus, qui ab illo didicerunt Evangelium: tertio secundum*

5.
Solvitur 3.

D 2

imitationem, sicut filios Abrahæ nos vocat Apostolus, qui ejus fidem imitamus. Qui ergo propria voluntate peccant, duobus postremis modis filii Diaboli nuncupantur, atque de his loquitur memorato loco Joannes. Quantum vero spectat ad parvulos, & ad originale peccatum, hæc responsio plane non satisfacit; nam peccatum istud non contrahitur imitatione: & tamen Gaspar Juvenin, & alii quidam hac ratione argumentum dissolvunt. At ego dico, homines nasci filios Diaboli non secundum naturam, non secundum doctrinam, non secundum imitationem; sed secundum legem peccati, cui natura ob primi hominis transgressionem adstringitur, quemadmodum in baptismo regenerantur in filios Dei, quoniam soluto originali reatu liberi à potestate demonis in Dei similitudinem renovantur. Erit ergo triplex illa filiorum acceptio à magno Augustino non satis exposita? Ita sane. *Quod dixi: Tribus modis in Scripturis Sanctis filiorum nomen accipitur, minus considerate dictum est; & alios enim quosdam modos sine dubio prætermisimus, sicut dicitur filius gebennæ, vel filius adoptivus. Quæ utique nec secundum naturam; nec secundum doctrinam, nec secundum imitationem dicuntur. Idem Augustinus in 1. Retract. cap. XXI.*

6. Opp. ultimo. Tamen si Diabolus non
Solvitur 4. sit conditor rationalium creaturarum, potest tamen harum substantiam in deteriore commutare, non minus ac vinum in acetum, lac in caseum, & laterem in lutum convertimus: ac reapse commutavisse ex eo constat, quod modo humana natura legi Dei est difformis, & à priori, quam Deus instituit, longe diversa. Resp. Substantiam spirituales non posse superinductis accidentibus corrumpi, & consequenter extra orbitam Flaccum divertere ad casearias & latericias tabernas; non enim fingitur animus ad instar coctilis lateris, neque ex lacte coagulatur. Sed & accurati philosophi negant in allatis exemplis produci novam substantiam à materie dispositione diversam. Vitiata autem per peccatum natura primitus instituta contraria est, ut infirmus sano, ut pauper diviti, ut deformis venusto, id est, non quod alia substantia sit, sed quod infirmitati, miseriis, & peccati inquinamento nascatur obnoxia. Hanc appellant Scholæ oppositionem privativam; nec alia ratione dicimur difformes legi, nisi quia deest rectitudo justitiæ & æquitatis

in membris nostris, legi, quæ in mente est, adversantibus ob inditum languorem, & pestem concupiscentiæ;

Quam generi humano tristis origo dedit,
ut scribit libro IX. ad Childericum Fortunatus.

PROPOSITIO II. Peccatum originale 7.
non est ipsum Adami personale delictum. Originale non est peccatum Adami personale.

Demonstratur I. quoniam hæc doctrina repugnare videtur Sacrosanctæ Synodo Tridentinæ, quæ sess. v. can. 3. definit, *peccatum, quod origine unum est, & propagatione, non imitatione transfusum, omnibus inesse unicuique proprium*. In sententia autem Catharini & Pighii hoc peccatum extitisset in Adam re ipsa, atque in posteris per solam imputationem, ideoque non esset ejusque hominis proprium: Ergo hæc sententia Sacrosanctæ Synodi decretis repugnat. II. Deleri hoc peccatum, ut eadem Synodus decernit proximo Canone v. non est duntaxat ipsum non imputari. Igitur contrahi hoc peccatum non est tantummodo idem Adæ posteris imputari. III. Ut Apostolus scribit ad Rom. v. 12. & definit altera Synodus Arausicana Can. 2. per Adæ prævaricationem in omne genus hominum peccatum pertransiit: At non pertransiit ipsummet actuale delictum Adæ, quod fuit actus immanens, & propria ejusdem transgressio: Non est ergo originaria culpa Adami actualis prævaricatio. IV. Aliquod est inter causam ejusque effectum discrimen: Peccatum Adæ, quomodo ex eodem Apostolo, & cit. Canone Arausicano colligitur, originariæ culpæ causa est; Igitur Adæ peccatum à culpa Originaria discrepat. Postremo: Justitia, quæ nobis per Christum tribuitur, non est quædam extrinseca denominatio, sed nobis revera inhæret. Ergo & inhæret vere, propriæque peccatum, quod per Adam in omnes pertransiit; nam Apostolus memorato loco versu 18. & 19. de peccato, atque de justitia eodem prorsus modo verba facit.

Objicies. At versu 12. ait Apostolus: *In quo omnes peccaverunt*; eodemque v. 19. *Per unius inobedientiam peccatores constituti sunt multi*. Augustinus etiam lib. 11. de peccat. meritis cap. 6. inquit: *Peccato offendentis Adam tenentur obnoxii*. Resp. hæc de causa efficiente ac prima, ob quam maculam originariam contrahimus, accipienda esse. 8. Obiectio refutatur.

esse. Fuit autem hæc effectrix causa proculdubio perversa Adami voluntas. Et de sensu Apostolici nunc, & in superioribus dictum est. De Augustino pariter liquet ex dictis præcedenti cap. 3, ad quintam, & sextam oppositionem: nemo quippe negat originariam maculam ex primi hominis voluntate inanasse. Quamobrem, si ita Pighium & Catharinum benigne possumus explicare, ut in originali peccato quod liberum & voluntarium est, sola sit extrinseca denominatio, inhæreat tamen singulis nondum regeneratis peccati macula, erit eorum sententia catholica & vera: sed nimis crude, & confidenter peccatum originarium in sola imputatione constituerunt; quod præbuit Suarezio, aliisque Theologis occasionem refellendi illorum assertum tanquam hæreticum, aut erroneum saltem, & periculosum in fide.

9.
Statuitur
conclusio.

PROPOSITIO III. Peccatum originale nihil est aliud, quam concupiscentia cum reatu, sive vitium ex morbida qualitate contractum ab anima, cui inest reatus culpæ, seu privatio originalis Justitiæ, adeo, ut concupiscentia sit originariæ culpæ quasi materies, reatus vero sit illud, quod appellant Theologi *formale* peccati.

Antequam sententiam nostram adversus Recentiores Scholasticos confirmare aggrediamur, animadvertendum est, concupiscentiam non esse sensitivum appetitum, ejusque vivacitatem, sed inordinationem potentiarum animæ, unde confluntur motus repugnantes rationi; ut superiori libro cap. XIII, fuit explicatum. Notandum etiam, quod in unoquoque peccato invenitur sua quasi materies, sive substratum; & *forma* sive malitia, in qua primario sita est ratio peccati; ut in actuali peccato est actio, & defectus debitæ rectitudinis, illa quasi *materia*, hæc quasi *forma* ejusdem peccati. Observandum quoque, originale peccatum esse naturæ suæ habituale. Est autem discrimen inter actuale, & habituale peccatum, quod in illo transit materia, ipsa videlicet operatio, & remanet culpæ reatus, ut dum præterit actus sacrificii idolis oblatis, remanet in anima idololatriæ crimen, & macula. In peccato autem habituali etiam ablato reatu, remanet materia, videlicet prava quædam affectio & inordinatio, quæ inclinat ad iniquos pravosque actus; ut constat in habitu & consuetudine vinolentiæ. Hæc est Augustiniana doctrina in VI. contra Julianum libro cap. XVII. num. 55.

& sola actus, habitusque perceptione apprehenditur. Quam doctrinam approbat notisque collustrat eruditus Jesuita Edmundus Simonnet tom. I. Institut. tract. V. disp. 5. art. X. Ego tamen his paucis ex Augustino depromptis contentus ero.

Nunc propositio demonstratur. Ac primo: Tantum abest, ut hæc sententia Tridentino Concilio adversetur, quemadmodum contendunt moderni quidam Theologi, quin hæc præsertim hujus Synodi canones explicantur, muniantur, & hæreticorum error sententia eadem exploditur. Immerito ergo refellitur. Prob. antecedens. Inviolabile Tridentinæ Synodi decretum est sess. V. *Tolli per baptismum totum id, quod veram & propriam peccati rationem habet. Item manere in baptizatis concupiscentiam, & fomitem.* Rursus hanc concupiscentiam peccatum appellari ab Apostolo, *non quod vere, & proprie in renatis peccatum sit, sed quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.* Atque hæc est expressa sententia Augustini lib. I. de Nuptiis & Concup. cap. 26. lib. I. de peccator. meritis cap. 29. lib. II. cap. 4. & 34. &c. Atqui hæc omnia propositione nostra asseruntur, & confirmantur; dicimus enim per baptismum deleri concupiscentiæ reatum, atque illud quod ratione sua peccatum est, justitiæ scilicet *nuditatem*, per quam nascimur filii iræ; remanere autem ipsam concupiscentiam, animique languorem quæ sane concupiscentia in renatis peccatum proprie non est, quoniam illud, quod habet in peccato habituali rationem materiæ, soluto reatu, & adveniente gratia sanctificante, remanet, ut constat ex prava qualibet consuetudine: at, quamquam remanet, non imputatur in culpam, sed ad malum adhuc inclinatur, & si ei voluntas gratia adjuvante resistat, non peccat, sed potius meretur. Itaque sententia nostra cum decretis Oecumenicæ Synodi amissim congruit.

Confirmatur: nam in Congregatione, habita die 21. Maji anno 1546. in qua Patres Tridentini de naturâ peccati originalis disputarunt, solus Trevirensis Antistes Pelargus asseruit originale peccatum situm esse in privatione originalis justitiæ, quod statim impugnatum fuit ab Antonio Episcopo Carnariensi. Dux autem alia sententiæ ab Angelo Paschali, & Balthasare Eredia Prædicatoribus doctissimis propugnata sunt: quarum prior erat, perturbationem, inordinationemque facultatum, quæ subjiciuntur arbitrio,

10.
Probatur 1.

11.
Probatur 2.

trio, esse originariæ culpæ *matériam*; perturbationem vero ipsius arbitrii relate ad Deum esse *formam*, qua hujus culpæ constituitur natura; & altera sententia ab hac tantummodo discrepabat, quod contenderet originalis peccati naturam constari ex memorata debiti ordinis destitutione, seu facultates animi hujusmodi ordine carentes, ac præsertim concupiscendi vim, hoc est, propensionem animi ad fluxa bona esse id, quod peccato originali subternitur. His (inquit Cardin. Pallav. lib. VII. cap. 8.) communiter assentiebantur. At hoc idem nos affirmamus, imo has omnes simul sententias defendimus. Ergo Tridentinorum Patrum sensa cum nostris plane conveniunt.

12.
Probatur 3.

Præterea probatur propositio auctoritate Augustini. Qui lib. 11. de peccat. merit. cap. 4. *Concupiscentia* (inquit) *tanquam lex peccati manens in membris corporis mortis hujus cum parvulis nascitur, in parvulis baptizatis à reatu solvitur, ad agonem velinquitur, ante agonem mortuos nulla damnatione persequitur. Parvulos non baptizatos reos innectit, & tanquam iræ filios etiam si parvuli moriantur, ad condemnationem trahit.* Innumeris autem in locis docet per baptismum solvi hujus concupiscentiæ reatum. Ita loco nuper laudato: *Soluta reatu, quo vinculos detinebat, ad agonem manet.* Tum lib. 1. de Nuptiis cap. 23. *Hæc Concupiscentia, quæ solo sacramento regenerationis expiatur, profecto peccati vinculum generatione trajicit in posterum, nisi ab illo & ipsi regeneratione solvantur.* Libro etiam VI. ad. versus Jul. cap. 18. non semel repetit, *concupiscentiam manere actu, & præterire reatu.* In libro pariter I. Retract. cap. 15. ait: *Concupiscentia reatus baptismate solvitur, sed infirmitas manet.* Hæc & alia plura nequeunt explicari, quod Augustinus tantum velit concupiscentiam comitari originarium peccatum, non ad hujus naturam, tanquam substratum, sive materiam spectare. Enimvero apertissima sententia Augustini est, concupiscentiam solvi à reatu: ergo reatus concupiscentiæ inest ante baptismum. Augustinus ait concupiscentiam non baptizatos reos innectere, & si decedant non regnari, ad condemnationem trahere: hæret itaque ei turpis macula, & culpa, à qua in baptismo sejungitur. Repetit concupiscentiam à reatu solutam manere ad agonem: inerat ergo ei vulnus mortis, & fit post remedium stimulus, & occasio certaminis.

13.
Probatur 4.

Accedit non solum auctoritas, verum etiam ratio D. Thomæ, cujus verba, ut

Salmanticenses scribunt memorato loco §. 4. nullam congruam, explicationem in contrarium admittunt. Nam 1. 2. q. 82. art. 3. ait: *Privatio originalis justitiæ, per quam voluntas subdebatur Deo, est formale in peccato originali: omnis autem alia inordinatio virium animæ, se habet in peccato originali, sicut quiddam materiale.* Inordinatio autem virium animæ in hoc præcipue attenditur, quod inordinate convertuntur ad bonum commutabile, quæ quidem inordinatio communi nomine appellatur concupiscentia. Et ita peccatum originale materialiter quidem est concupiscentia, formaliter vero est defectus originalis justitiæ. Quod repetit in 2. sent. dist. 30. q. 1. art. 3. & q. 4. de malo art. 2. Falluntur autem qui cum Ludovico Habert tract. de Peccatis cap. 7. Paragrapho IV. ob illa Angelici Doctoris verba, *sicut quiddam materiale*, arbitrantur satis demonstrari, quod concupiscentia conjungitur quidem cum originali peccato, sed ad illius constitutionem non pertinet. Principio enim laudata q. 82. assertum suum ex eo probat, quod ita spectat ordinatio facultatum animæ ad originariam justitiam, sicut illarum perturbatione ad originale peccatum. Ordinationem autem virium animæ per se ad originalem justitiam pertinuisse, satis arbitror exploratum, & traditur ab ipso Habert cap. IV. de Creatione q. 4. Deinde in distinctionem xxx. 2. libri docet S. Thomas, ita peccatum originale consistere in deordinatione naturæ, quomodo peccatum actuale situm est in deordinatione actus. At deordinationem actus non esse substratum actualis culpæ, cui inest peccati macula, quis homo non asserit? Sanctus ergo Thomas ideo concupiscentiam non materiam absolute, sed quasi materiam compellat, non quod minime spectet ad originarii peccati naturam, sed quoniam nec corpus, nec sensus, nec substantia, nec materia propria est, ut alio in loco monstravi. Ideo recte Salmanticenses ajunt non posse testimonia Divi Thomæ extorqueri: & L'Herminier tom. VI. pag. 200. ingenue scripsit: *Hanc fuisse S. Thomæ sententiam negare non possumus.*

Demonstratur quoque ratione petita à D. Bonaventura 2. sent. dist. xxx. art. 2. Etenim originarium peccatum, ut supra dictum est, habituale est dicendum. Peccatum autem habituale non tantum complectitur privationem gratiæ sanctificantis, sed etiam immoderatam quandam affectionem, quæ intrinsece illud con-

14.
Probatur 5.

constituit, licet hæc possit à reatu separari; & separatè reapse, si anima per gratiam sanctificantem habitualiter convertatur in Deum, & à dominatu, quo premebatur, divinitus liberetur. Petenti enim quid sit peccatum habituale fornicationis, aut ebrietatis, optime respondetur, esse immoderatum appetitum potus, seu veneris, vitio per ejus materiam descripto: quemadmodum dicitur recte esse privationem castitatis ac temperantiæ, demonstrata ratione horum habituum *formali*. Ita ergo, inquit Seraphicus Doctor, dum queritur quid sit originale peccatum, recte respondetur quod sit concupiscentia immoderata: recte etiam respondetur, quod sit debita justitiæ carentia: & in una istarum responsionum clauditur alia, licet una notificet ipsum habituale peccatum ratione ejus, quod est in ipso habens modum conversionis; altera vero rationem privationis. Concedendum est igitur, sicut rationes ostendunt, & Magister dicit in litera, quod originale peccatum est concupiscentia; & hæc non quæcunque, sed concupiscentia prout claudit in se debita justitiæ carentiam. Hæc Bonaventura.

15. *probat* 6. Nec male appellatur à nobis hæc Originarii peccati materia vitium ex morbida qualitate contractum. Ut enim scripsi superioris libri cap. 13. describitur concupiscentia à D. Parente Augustino, *Affectio quedam male qualitatis sicut languor*. Atque in libro xi. de Gen. ad literam cap. 32. n. 42. de protoparentibus ait: *Corpus eorum duxit morbidam & pestiferam qualitatem*. A qua infici animam apertissime docet Augustinus lib. v. contra Julianum cap. 9. num. xiv. aliisque in locis. His autem accedit, quod eidem Juliano objicienti non posse qualitatem de subiecto in subiectum migrare, expositisque qualitatibus generibus, ut traduntur in categoriis Aristotelicis, ad nullum illorum concupiscentiam reduci; Sanctus Pater libro vi. cap. xviii. demonstrat ex principiis ejusdem Juliani spectare ad tertiam qualitatis speciem, quæ est affectio & affectionalis qualitas. Hanc enim cum definiisset hæreticus, *Affectionalis qualitas ex majoribus orta causis ita inhaerescit, ut aut magnis molitionibus, aut nullis omnino separetur*: infert Augustinus concupiscentiam esse qualitatem affectionalem, quoniam miser homo clamat *adversus talem qualitatem: Velle adjacet mihi, perficere autem bonum non invenio*. Argumento autem Juliani occurrit dicendo, qualitatem affectio-

nalem non emigrare de substantia in substantiam, sed transire aliam ejusdem generis quodam operante contagio, sicut de parentibus morbidis morbida soboles procreatur. Quod lib. v. cap. xiv. num. 51. pluribus exemplis confirmat. In Augustiniana ergo Schola negari non potest concupiscentiam, quæ originalis peccat materia est, rectissime ab Ariminensi in 2. dist. xxx. art. 2. concl. 3. appellari vitium derivatum ex morbida qualitate. Illud tamen non probo, quod is prope finem articuli supponens juxta placita Peripatetica omnem qualitatem esse entitatem aliquam, ait hujusmodi vitium ac pestem fuisse immisum statu ac sibilo venenosi serpentis. Et nihilominus in hoc etiam errore studium Ariminensis commendo; cum similia tradat Auctor librorum Hypognofticon lib. iv. qui Augustino olim tribuebantur. At à stylo Augustiniano, & solidæ argumentationis forma illos abhorere viderunt Critici posteriores. Est ergo concupiscentia per Augustinum, quasi languor & infirmitas: videlicet non positiva entitas, ut probare contendit Petrus Manso quæst. iv. de Originali peccato §. 4. sed prava quædam affectio, sive vires ipsæ animi recto ordine destitutæ, quemadmodum languor & infirmitas valetudinis est mala corporis habitudo, perturbatio humorum, sanguinisque motus irregularis.

Per solam autem concupiscentiam 16. non constitui originariæ culpæ naturam; *probat* ultio. sed hujus formam, atque id, cujus causa reos innectit, trahitque ad condemnationem, esse illius reatum, ac privationem sanctitatis, & originalis justitiæ, jam comprobatum est D. Thomæ, & Doctoris Seraphici auctoritate. Hinc Beatus Anselmus lib. de Conceptu Virg. cap. 26. ait: *Hoc peccatum, quod originale dicitur, aliud intelligere nequeo in ipsis infantibus, nisi ipsam, quam supra posui, factam per inobedientiam Adæ justitiæ debitæ mutata, per quam omnes filii sunt iræ*. Accedit & Theologica ratio. Primo quoniam originale peccatum est macula, est injustitia, est mors animæ, quibus etiam characteribus exprimitur à Tridentino: mors vero est carentia vitæ, & injustitia, & macula est privatio sanctitatis ac pulchritudinis. Præter hæc in baptismo exornatur anima habituali charitate, per quam tollitur quicquid est vere ac proprie peccatum: non tollitur autem concupiscentia, sed remanet ad agonem; ideoque hæc non est ipsa ratio *formalis*,
ex

ex qua reatus culpæ conflat. Est denique peccatum originis habituale, in quo præter animi languorem necesse est admittere privationem iustitiæ; istam ergo *formaliter* constituere originarium peccatum, majori numero Theologorum pariter assentimur.

REFELLUNTUR OBJECTIONES.

17.
Obiectio 1.
Solvitur.

Opp. 1. Per baptismum tollitur quicquid est vere & proprie peccatum. At concupiscentia remanet in renatis. Itaque concupiscentia vere & proprie peccatum non est. Insuper; Si concupiscentia originalis peccati essentiam constituit, consequitur in renatis remanere originarium peccatum quantum ad essentiam, quod Gregorius de Arimino fateri coactus est, scribens laudata distinct. xxx. art. 4. *Originale peccatum tollitur quantum ad reatum, non tollitur quantum ad essentiam.* Quod aperte est contra Tridentinum definiens in regeneratis nihil damnationis manere. Rursus sequitur concupiscentiam esse peccatum per seipsam & suapte natura, ut commentum sunt hæretici abutentes Apostolicis verbis ad Rom. vii. *Jam non ego operor, sed quod habitat in me peccatum:* cum tamen ex eodem Tridentino concupiscentia renatorum hoc tantum sensu appelletur peccatum, quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat.

Ad argumentum resp. concessa mai. dist. min. Concupiscentia remanet in renatis actu, conc. reatu, nego. Ita Augustinus supra. Solvitur autem in baptismo à reatu, quoniam per gratiam sanctificantem tollitur ab anima aversio habitualis à Deo, in qua aversione macula & formalis ratio peccati sita est, & per charitatem, quæ in corde baptizatorum diffunditur, anima Deo conjungitur, atque ita à captivitate demonis liberatur. Remanet tamen actu, quoniam manet adhuc mala affectio, ac perturbatio facultatum animæ, quæ licet non sit mors spiritualis, est tamen quasi animi languor, & mala animi valetudo. *Ipsa soluta reatus vinculo, quo illam Diabolus animam detinebat, & interclusione destructa, quæ hominem à suo Creatore separabat, manet, in certamine, &c.* ait Aug. lib. 1. de peccat. mer. cap. ultimo. Distinguenda eadem ratione consequens propositio: Non est igitur concupiscentia vere, proprieque peccatum in Renatis in quibus evacuat per baptismum caro peccati, ut Augustinus ibidem loquitur, & Tridentinum decernit, conc. Non est peccatum in nondum regeneratis, quos

reos innectit, & nondum interclusione destructa, ob quam homo separatur à Creatore, reatu, macula, & habituali aversione à bono incommutabili, dehonestat, nego. Ita ad priorem confirmationem nego sequelam; non enim remanet essentia peccati in concupiscentia quando ab ea separatur reatus, & macula, quæ est peccati formalis ratio, etsi concupiscentia tanquam *materiale* quoddam idem peccatum constituat; quemadmodum ablata figura & elaborata dispositione partium non manet statua remanente ligno vel lapide, & separata anima omnino mortuum est animal, etiamsi maneat adhuc cadaver.

Hæc est opinio Gregorii Ariminensis. Qui post ea verba: *Originale peccatum tollitur quantum ad reatum, non tollitur quantum ad essentiam*, sese Augustini verbis aperte explicat, quod post baptismum remanet vitium illud, sive qualitas, quæ dicitur concupiscentia, & quæ ante baptismum erat originale peccatum, in renatis, qui remissionem omnium peccatorum accipiunt, peccatum non est, ita ut recte S. P. de concupiscentia scribat libro 2. de Grat. Ch. cap. 38. post remissionem peccatorum non nocere, nisi quis ea male utatur, & mox, *Obesset*, inquit Augustinus, *ista carnis concupiscentia etiam tantummodo quod inesset, nisi peccatorum remissio sic prodesset, ut quæ in eis est, & nato, & renato, nato quidem & inesse, & obesse, renato autem inesse quidem, sed non obesse possit.* Quo testimonio recitato Ariminensis ait: *Est igitur in baptizato originalis concupiscentia, sed ipsa non est in eo peccatum; ac per hoc proprie loquendo de peccato, scilicet culpa, nec ipse baptizatus habet originale peccatum.* Gregorius ergo scribens remanere peccatum originale quantum ad essentiam, non de culpa, neque de ratione *formali* peccati locutus est, sed de parte *materiali*, ut hominem appellamus cadaver exanime. Immerito itaque Nicolaus L'Herminier Tom. vi. de Peccatis pag. 198. scribit, Gregorium nostrum tenere opinionem, quæ proxime accedit ad Hæreticorum doctrinam, cum is nec latum unguem ab Augustino discedat. Nos tamen castigatius loquentes, ne in hæc sinistra judicia incidamus, negavimus remanere in baptizatis essentiam peccati, quoniam nullum peccatum est, ubi solvitur reatus, & macula abstergitur.

Ex his liquet toto cælo Augustinianam doctrinam distare ab hæresi Lutheranorum & Calvinistarum. Hi enim
18.
Et ulterius declaratur.
reman-

opinantur concupiscentiam esse formaliter peccatum originale, ideoque illud remanere in renatis. Augustinus contra distinguit concupiscentiam in regeneratis ab ea, quæ in cæteris invenitur. In regeneratis, inquit, concupiscentia vocatur peccatum, non utique quia peccatum est, sed quia peccato facta est: sic vocatur, sicut scriptura manus cujusque dicitur, quod minus eam fecerit. Ita lib. 1. contra duas Epist. Pelag. cap. 13. Et in 1. de Nuptiis cap. 23. Nam ipsa quidem concupiscentia jam non est peccatum in regeneratis, quando illi ad illicita opera non consentitur, sed modo quodam loquendi peccatum vocatur, quod peccato facta est, & peccatum, si vixerit, facit. &c. En Augustini cum Tridentino perfectissima verborum, ac sententiarum consonantia. Quo ergo jure Vasquesius p. 2. disp. 132. c. 1. scribere ausus est de Augustini sententia: Favere videtur errori eorumdem, qui asserunt originale tegi, & non tolli, radi, sed non eradicari? Sed indulgendum est viri hujus ingenio, maxime quod postea honorificentius de ipsomet Augustiniano dogmate loquitur. At de concupiscentia ante baptismum aliter est discurrendum. Nondum enim remissione peccatorum accepta ratui, & culpæ subternitur, non præcise quia concupiscentia est, sed quia connectitur habituali aversioni à Deo, à qua per gratiam regenerationis seceratur. Quare etiam hoc titulo in renatis appellatur peccatum, quod jam peccatum quasi materia constitueret, ut cadaver dicitur homo, quoniam antea, cum anima aderat, homo erat.

19. Objeção 2. Dices: Si concupiscentia peccato facta est, quo jure ipsa peccatum constituit? Rursus fieri quidem potest, ut prætereunte actu maneat reatus; nam post immolationem factam idolis hæret animæ sceleris reatus & macula: sed non est eadem contrariorum ratio; etenim fieri non potest, ut deleatur idololatriæ reatus, & maneat actus sacrilegæ immolationis.

Solvitur. Resp. ad primum, concupiscentiam esse simul pœnam peccati, peccatum, & causam: pœnam peccati comparate ad prævaricationem Adami; peccatum quando nondum soluta est à reatu, & mentem habituali aversione, sive, ut Augustinus loquitur, interclusione à Deo separat: Peccati vero causam, dum consentientem trahit ad illicita. Ita habituale peccatum, quod nihil est aliud quam affectionalis qualitas ad malum illiciens cum privatione justitiæ, est pœna actualis peccati: est peccatum, & quidem pro-

R. P. Berti Theol. Tom. III.

prium, dum reatu, & carentia charitatis habitualis animam dividit à Creatore: est pœna peccati; quatenus etiam post absolutionem ac remissionem ad inhonestam pellicit & inclinat. Supra exemplum vinolentiæ, & scortationis allatum est. Atque ex his eliditur altera oppositio, quæ est Julani lib. vi. cap. viii. n. 19. nam oblatio facta idolis est actuale peccatum, cujus materialis pars est actus, qui præterit: peccatum vero originarium est habituale, cujus materia est actus habitudine, & prava affectione permanens. Hoc de sacrificio idolis oblato (inquit ibidem Augustinus) verissime dicit: actus est enim qui opera ipso peragitur, & non erit, & si iterum sit, alterum sit. Impietas vero ipsa, qua hæc fiunt, tamdiu manet, donec idolis renunciatur & credatur in Deum. Idolis itaque sacrificatum factum est transiens, non vitium manens. Nullo modo igitur simile est, quod pro simili ponendum putasti. Nullo modo, inquam, simile est sacrificium transiens manenti concupiscentiæ. Ita Augustinus solvit argumentationem Julani, & dicta confirmat.

Opp. 2. Originale peccatum in omnibus idem est: concupiscentia vero in uno, quam sit in alio, vehementior. Rursus in anima ante baptismum à corpore separata universa, quæ ad originariam culpam attinent, perseverant: at concupiscentia locum non habet. Econtra in pura natura afforet absque illa labe peccati ipsa concupiscentia. Ex hac itaque originalis culpa nequaquam constatur.

Resp. hæc minima esse. Etenim concupiscentia non est æqualis in omnibus, si accipiat pro motu, qui rationi adversatur: sed hic motus, ut ostendimus superiori libro ex Augustino, non est concupiscentia, sed actus ejus. Verum concupiscentia, quæ est perturbatio virium animæ soluto vinculo originalis justitiæ, etsi pro affectione subjecti non eodem pacto motus excitet, ut inquit S. Thomas 1. 2. q. 82. art. 4. in omnibus est æqualis. Vel responderetur: originale peccatum idem esse in omnibus quantum ad maculam, & privationem sanctitatis, non quantum attinet ad illud, quod huic privationi subternitur. In anima vero separata, licet non sit libido carnis, quam concupiscentiam dicimus titulo quodam peculiari, esse potest inordinatio facultatum rationabilium, nempe voluntatis ac intellectus, atque pugna utriusque. Atque in hac inordinatione, quæ animum carni alligatum deprimit, & ad illicita trahit, nos

20. Objeção 3.

Rejicitur.

E

con-

concupiscentiam statuimus. Hæc in statu naturæ, quam *puram* vocant, aut non esset, aut subiceretur rationi, aut saltem non esset ex voluntaria prævaricatione primi hominis. Nunc vero & est, & pugnax est, & mala est.

21.
Obiectio 4.

Opp. ultimo. Si reatus concupiscentiæ, in quo macula originarii peccati à nobis constituta est, foret ipsa privatio originalis iustitiæ, duo gravissima sequerentur absurda. Primum, quod per baptismum non tolleretur peccatum, quoniam nulli restituitur originalis integritas: alterum, quod per peccatum actuale baptizati iterum originarium contraherent, quia iterum sanctitatis & iustitiæ iacturam faciunt.

Refellitur.

Resp. neutrum ex nostra sententia deduci. Non primum: nam iustitia originalis plura quidem dona complectebatur, sed quod hominem reddebat iustum, Deoque gratum, erat charitas habitualis & gratia sanctificans. Hujus doni privatio hominem à Deo avertit, & peccatorem constituit. Tollitur ergo per baptismum peccatum originale, quoniam

consepultis in Christo evacuatur caro peccati, infunditur charitas habitualis, anima in Deum convertitur, & redditur iustitia prior, non quantum ad reliquas dotes, sed quantum ad primam, ac maximam, gratiam videlicet sanctificantem. Est enim macula originalis peccati privatio iustitiæ originalis, non adæquate acceptæ, sed ratione effectus primarii, nimirum ut importat unionem animæ cum Deo, & habitualement voluntatis in eum conversionem. Nec sequitur iterum per actuale peccatum baptizatos in originarium dilabi: siquidem privatio iustitiæ in actu peccato contrahitur propria personæ peccantis voluntate, ideoque illam innectit reatu peccati actualis. At in peccato originali istiusmodi sanctitatis privatio contrahitur ob prævaricationem Adam, neque nobis voluntaria est, nisi duntaxat *originaliter*. Est ergo privatio sanctificantis gratiæ peccatum originarium, quatenus contrahitur origine; & peccatum actuale quatenus contrahitur actu hominis, ratione propria utentis, voluntate.

CAPUT VI.

Quomodo peccatum originale sit ex Adam derivatum in posteros.

SUMMARIUM.

1. Opinio S. Augustini.
2. Ponitur conclusio.
3. Eadem probatur quoad 1. partem.
4. Probatur quoad 2. partem.
5. Probatur quoad 3. partem.
6. Probatur ulterius 3ia pars.
7. Probatur pars 4a.

8. Confirmatur auctoritate S. Augustini.
9. Probatur auctoritate S. Thomæ.
10. Probatur pars ultima.
11. Rejicitur opinio contraria.
12. usque ad 20. solvuntur objectiones.
20. Corollaria.

I.
Opinio S.
Augustini.

NODUS, quem solvendum suscipimus, implexus est, atque expeditu difficilis. Comparat invictissimus Fidei Athleta Augustinus Adæ posteros noxa obstrictos originaria, atque in communem miserrimamque abyssum dejectos Epistola ad Magnum Hieronymum 29. nunc 167. cuidam, qui cum ruisset in puteum, & jam aquarum gurgite mergeretur, percunctanti quæ factum esset, ut in fundum delaberetur, *Obsecro respondit cogita quomodo hinc me liberes, non quomodo hic ceciderim quæras.* Obijcienti autem Juliano quomodo pueri, in quibus nullus propriæ voluntatis usus est, possit reatum culpæ contrahere, occurrit S. P. v. libro cap. 3. *Aut utrumque, (anima scilicet & caro) vitiatum ex homine trahitur, aut alterum in altero tanquam in vitiato vase corrumpitur, ubi occulta iustitia Divina*

legis includitur. Quid autem horum sit verum, libentius disco, quam dico, ne audeam docere quod nescio. Cum ergo prior ratio innixa animorum propagini nequeat absque inconsiderata temeritate præferri, ut monui capite quarto præcedentis libri, illamque Theologi ferme omnes exuerint, reliquum est, ut rationem aliam à Sancto Parente traditam complectamur. Ex carne ergo seminatrice concupiscentia propagata anima inficitur; & ideo originaria labe in omnes pervadit, quod hæc jam polluta, & vitiata caro seminaliter in lumbis Adæ præexisterit, atque his voluntaria prævaricatione communem naturam corrumperit. Atque ita originaria macula singulorum hominum propria est, singulisque *originaliter* voluntaria. Quamquam vero hæc est Augustini absque ulla ambiguitate doctrina; visum est scholasticis